

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

KATEDRA SLAVISTIKY

**SROVNÁNÍ ČESKÝCH A RUSKÝCH NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH
ORGANIZACÍ SE ZAMĚŘENÍM NA POMOC MIGRANTŮM**

**COMPARISON OF CZECH AND RUSSIAN NON-PROFIT
ORGANIZATIONS WHICH FOCUSED ON MIGRANTS' SUPPORT**

Bakalářská práce

Vypracovala: Liubov Bobylkova

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jitka Komendová, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

V Olomouci dne _____

Podpis _____

Děkuji Doc. Mgr. Jitce Komendové, Ph.D., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

podpis

Obsah

Úvod.....	6
1 Definování pojmů neziskový sektor a migrace.....	8
1. 1 Nevládní neziskové organizace.....	8
1. 2 Migrace	11
1.2.1 Klasifikace migrace	11
1.2.2 Migrant	14
1.2.3 Uprchlík.....	14
2 Charakteristika a analýza činnosti Výboru „Graždanskoje sodějstviye“	15
2. 1 Legislativní zakotvení	15
2. 2 Historie Výboru.....	15
2. 3 Činnost Výboru	16
2.3.1 Projekty	18
2.2.1.1 Všechny děti mají právo na vzdělání	18
2.2.1.2 Středisko pro sociální adaptaci dětí běženců	18
2.2.1.3 Výuka práv a ruského jazyka pro migranty	19
2.2.1.4 Právní a sociální pomoc pracovním migrantům	20
2.2.1.5 Pomoc obětem násilných trestních činů z nenávisti	20
2. 4 Financování Výboru	21
2. 5 Postavení ve společnosti	21
3 Charakteristika a analýza činnosti Organizace pro pomoc uprchlíkům.....	27
3. 1 Legislativní zakotvení	27
3. 2 Historie organizace	27
3. 3 Činnost organizace.....	27
3. 3. 1 Projekty.....	30
3.3.1.1 Projekt za posílení práv migrantů při práci	30

3.3.1.2 Integrované centrum Praha VI.....	31
3.3.1.3 Projekt „Jsme lidé jedné Země“	31
3. 4 Financování organizace.....	32
3. 5 Postavení ve společnosti.....	33
4 Komparace činnosti organizací a postavení ve společnosti	36
4. 1 Činnosti organizací	36
4. 2 Projekty	36
4. 3 Potíže organizací	38
4. 4 Financování	39
4. 5 Postavení ve společnosti.....	39
Závěr.....	41
Resumé.....	43
Seznam použité odborné literatury	48
Seznam použitých internetových zdrojů.....	49
Seznam ostatních zdrojů	51
Seznam tabulek	52

Úvod

Pro celý svět byly poslední roky ve znamení stěhování. Vojenská akce v Sýrii, Jemenu, Iráku, konflikty v zemích Afriky, pokračující ozbrojený konflikt v Afghánistánu přinesly nebývalé toky migrantů a uprchlíků. Podle údajů úřadu OSN pro uprchlíky (UNHCR) se počet uprchlíků a nuceně vysídlených osob ke konci roku 2015 zvýšil na více než 60 milionů lidí.¹

V mnoha zemích proto fungují nevládní neziskové organizace (NNO), které pomáhají migrantům a uprchlíkům.

Cílem mé bakalářské práce je představit dvě NNO, které působí v oblasti migrace a uprchlictví, definovat čím a v jaké míře přispívají svojí činností a porovnat dvě vybrané organizace, působící ve dvou zemích – České republice a Rusku.

Ve své práci považuji za důležité definovat pojmy neziskový sektor, migrace a objasnit základní terminologii, která se zde vyskytuje, vymežit právní úpravu, dle které se řídí fungování daných organizací, popsat činnosti organizací a jejich postavení ve společnosti. Na závěr stanovím shody a rozdíly vybraných organizací.

V první části své bakalářské práce se věnuji charakteristice pojmu neziskový sektor a vymezení organizací v něm působících. Dále se budu věnovat termínu migrace a rozliším významově pojmy migrant a uprchlík.

Ve druhé části se zaměřím na organizaci Výbor „Graždanskoje sodějstvije“, která pomáhá migrantům a uprchlíkům v Rusku. Stručně vymežím legislativní rámec, popíši činnosti organizace a rozeberu vybrané projekty. Posléze se budu zabývat financováním organizace a jejím postavením ve společnosti.

¹ Počet nuceně vysídlených dosahuje rekordní výše, postižen je každý 113. člověk. In: *UNHCR* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/cz/363-cznews2016pocet-nucene-vysidlenych-dosahuje-rekordni-vyse-postizen-je-kazdy-113-clovek-html.html>

Ve třetí části se soustředím na českou organizaci Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU). Vymeším legislativní rámec, zaměřím se na popis činností a projektů organizace, financování a postavení ve společnosti.

Ve čtvrté části porovnáám obě organizace. Popíši činnosti, projekty, potíže, postavení ve společnosti a financování.

1 Definování pojmů v neziskovém sektoru

Terminologie v dané oblasti není dosud ustálená. Při vymezení definice neziskového sektoru se setkáváme s množstvím pojmenování, která se dají považovat za synonyma.

Nejčastěji se jedná o pojmenování „třetí sektor“, kterým se zdůrazňuje, že jde o sektor, který působí mezi státem a trhem. „Neziskovým sektorem“ se označuje ten, jenž oproti komerčním a ziskovým organizacím nevytváří zisk a nerozděluje jej mezi vlastníky. Někdy se také označuje termínem „dobrovolnický sektor“, čímž má být vyzdvihnuta role dobrovolné činnosti v tomto sektoru, anebo také „nevládní (či nestátní) sektor,“ který naznačuje, že se jedná o organizace, které fungující nezávisle na vládě. Dalším pojmem, jenž se hodně objevuje, je pojem „občanský sektor“. Tímhle pojmem se má zdůraznit propojenost mezi neziskovými organizacemi a občanskou společností.²

„O těchto termínech platí, že buď jsou nepřesné (nevládní, neziskové) a negativní (nestátní), nebo se jimi dají označit pouze některé subjekty organizované občanské společnosti.“³

Termín „občanský sektor“ se zdá být ze všech používaných pojmů tím nejvhodnějším, protože nabízí pozitivní vymezení dané oblasti, a zároveň vystihuje organizovanou občanskou společnost v celém jejím rozsahu. Nevýhodou tohoto označení je jeho neúplná srozumitelnost pro neodborníky.⁴

1.1 Nevládní neziskové organizace

V české literatuře neexistuje přesná charakteristika organizací, které působí v neziskovém sektoru. Proto v této práci budeme vycházet z definice uvedené v zákoně č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů. Za neziskovou organizaci se považuje

² FRIČ, P., GOULLI, R. a kol. *Neziskový sektor v České republice*. Praha: EUROLEX BOHEMIA. 2001. 11 s. ISBN 80-86432-04-1.

³ SKOVAJSA, M. a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 1. Vydání, 2010. 37 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

⁴ SKOVAJSA, M. a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 1. Vydání, 2010. 36 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

ta organizace, která má charakter právnické osoby a která nebyla zřízena za účelem podnikání. Jedná se o následující typy organizací:⁵

- zájmová sdružení právnických osob (s právní subjektivitou),
- občanská sdružení včetně odborových organizací,
- politické strany a hnutí,
- státem uznávané církve a náboženské společnosti,
- nadace a nadační fondy,
- obce,
- vyšší územní samosprávné celky,
- organizační složky státu a územních samosprávných celků,
- příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.

Zajištění výkonu veřejné správy, možnost svobody sdružování a pomoci bližním patří k hlavním důvodům fungování neziskových organizací.⁶

Do občanského sektoru patří organizace, které mají institucionální strukturu a charakter, jsou soukromé (institucionálně oddělené od státu) a mají neziskový charakter (nevytváří zisk pro osobní účely). Finance, které získají, použijí na správu dané instituce a zlepšení služeb. Jsou také samosprávné (zásadně rozhodují o svých vlastních záležitostech) a dobrovolné (členství v nich není vyžadováno zákonem). Tyto organizace mohou získávat podporu od dobrovolníků nebo v podobě dobrovolných darů a financí.⁷

⁵ Výčet není vyčerpávající

⁶ SALAMON, L. M., *Partners in Public Service: government – nonprofit relations in modern welfare state*, 1. vydání. Baltimore: JohnsHopkinsUniversity, 1995. 6 s. ISBN 0-8018-4962-4.

⁷ SALAMON, L. M., ANHEIER, H. K. a kol.: *Nástup neziskového sektoru, mezinárodní srovnání (The Emerging Sector Revisited)*. Přel. Aleš Dočkal. Praha: Agnes, 1999. 59 s. ISBN 80-902633-1-3.

„Nevládní neziskové organizace působí v řadě oblastí lidské činnosti. Klasifikací poskytující základní obecně uznávané členění činnosti NNO je Mezinárodní klasifikace neziskových organizací.“⁸

Oblasti působení NNO podle mezinárodní klasifikace neziskových organizací:

- kultura, sport a volný čas,
- výzkum a vzdělávání,
- zdravotní péče,
- sociální služby,
- ochrana životního prostředí,
- právo a politika,
- zprostředkování dobročinnosti a podpora dobrovolnictví,
- mezinárodní činnost,
- územní rozvoj,
- náboženství,
- obchodní činnost a profesní asociace,
- ostatní.⁹

⁸ SKOVAJSA, M. a kol. *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 1. Vydání, 2010. 129 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

⁹ *The International Classification of Non-profit Organizations* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.statcan.gc.ca/pub/13-015-x/2009000/sect13-eng.htm>

1.2 Migrace

Migrace obyvatelstva znamená přesuny obyvatel spojené se změnou bydliště. Je nedílnou součástí veřejných vztahů, které vznikají mezi lidmi, a zároveň je původcem některých potíží. Na jedné straně je třeba si uvědomit její užitečnost, na druhé straně je migrace označována za jeden z nejnaléhavějších a obtížných problémů současnosti.

„Migraci ovlivňuje kombinace hospodářských, politických a sociálních faktorů: ať již v zemi původu migranta (faktory vedoucí k odchodu), nebo v cílové zemi (faktory motivující k příchodu).“¹⁰

V cílových zemích lze mezinárodní migrace využít jako nástroje k řešení konkrétních nedostatků na trhu práce. Zůstává však otázkou, na kolik je migrace schopna ovlivnit aktuální trend stárnutí populace, který se projevuje v mnoha oblastech EU.

1.2.1 Klasifikace migrace

Pojem migrace můžeme klasifikovat podle různých hledisek. Uvedeme si nejdůležitější z těchto klasifikací.

1. V závislosti na povaze překročení hranic rozlišujeme vnější a vnitřní migraci obyvatel.

Za vnější migraci je považován pohyb obyvatel, při němž jsou překračovány národní hranice. Ta je rozdělena na mezikontinentální (například masová migrace Evropanů přes oceán v 19. a 20. století) a mezistátní (například moderní migrace z některých evropských zemí jako jsou Itálie a Španělsko, do jiných zemí, např. Německa, Francie, atd.).

¹⁰ Eurostat statistics explained: Statistika migrace a migrující populace [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs

K vnitřní migraci patří přemísťování v rámci jedné země mezi správními nebo ekonomicko-geografickými obvody, obcemi atd. Hlavním typem moderní vnitřní migrace je migrace z venkova do měst a meziregionální migrace.¹¹

2. Z časového hlediska je rozdělena na migraci trvalou (nevratnou), krátkodobou, sezónní a dojíždění.

Trvalá migrace je spojená s trvalou změnou bydliště. Příkladem takové migrace může sloužit stěhování z venkovských oblastí do měst.

Dočasná migrace předpokládá přemístění na nějakou poměrně dlouhou, ale omezenou dobu, někdy zavčas podmíněnou, která je obvykle spojena s prací v místě nastěhování. Za dočasnou považujeme přesídlení pracovníků z jedné země do druhé, vnitřní migraci do odlehlých a málo obydlených oblastí (například práce na smlouvu na několik let) atd.¹²

Sezónní migrace představuje každoroční přemístění osob v určitých obdobích roku, například do zemědělských oblastí během sklizně, v létě do rekreačních oblastí atd.

Dojíždění - pravidelné cestování do míst výkonu práce či studia mimo místo trvalého bydliště.¹³

3. Důležitá je klasifikace migrace z hlediska příčin. Za hlavní příčiny migrace je třeba zmínit ty ekonomické a sociální, které je často obtížné oddělit (migrace z důvodů hledání dostupné zemědělské půdy, nového zaměstnání, vyšších příjmů, získání lepších sociálních výhod, migrace za účelem změny životního stylu, získání vyššího společenského postavení atd.). Významnou roli hrají také politické (útěk před politickým pronásledováním, kvůli rasovému nebo

¹¹ РЫБАКОВСКИЙ, Л. *ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ ПОНЯТИЙНЫЙ СЛОВАРЬ*. Москва: ЦСП, 2003. 45 s. ISBN 5-98201-007-3.

¹² ЮДИНА, Т. *МИГРАЦИЯ: СЛОВАРЬ ОСНОВНЫХ ТЕРМИНОВ: Международная миграция населения* [online]. Москва: РГСУ, 2007 [cit. 2017-03-12]. 109-110 s. ISBN 978-5-7139-0526-2. Dostupné z: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/yudina-migraciya-slov-term-2007-a.htm>

¹³ BADE, K. J. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Utváření Evropy. 13-23 s. ISBN 80-7106-559-5.

náboženskému útlaku, kvůli změnám v politice nebo státních hranicích), vojenské (evakuace, reemigrace a deportace) a jiné důvody.¹⁴

4. Podle realizace je migrace rozdělena na legální migraci, proces řízeného a státem kontrolovaného přistěhovalectví a nelegální migraci, která probíhá bez kontroly a řízení ze strany cílových zemí. Cizinci vstupují do cílových zemí, či v nich pobývají, bez řádného oprávnění (vízum, pobytové oprávnění).¹⁵

5. V závislosti na tom, jestli se pohyb osob provádí podle jejich vlastního rozhodnutí nebo nezávisle na něm, je migrace rozdělena na dobrovolnou a nucenou.

Nucená migrace je jedním z charakteristických rysů současnosti. Rozsah a závažnost problému nucené migrace stanovila její transformaci z národní na mezinárodní. V souladu s tím se účastní na řešeních problematiky migrace, nejen národní vláda, ale i celé světové společenství jako mezinárodní, mezivládní a nevládní organizace.

Nucená migrace zahrnuje tyto základní kategorie:

a) migraci v důsledku ozbrojených konfliktů (např. současná situace v Sýrii, Iráku, některých afrických zemích atd.),

b) migraci v důsledku přírodních katastrof (např. tsunami 2004),

c) migraci v důsledku lidmi způsobených katastrof (např. černobylská havárie 1986).¹⁶

¹⁴ DRBOHLAV, Dušan. *Hlavní důvody a důsledky mezinárodní migrace obyvatelstva* [online]. 1994 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://geography.cz/sbornik/starsi-clanky-ze-sborniku-cgs-1994-ke-stazeni-318/> 152-154 s.

¹⁵ Slovníček pojmů: Slovníček základních pojmů z oblasti migrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

¹⁶ MASNÍKOVÁ, Helena. *Problematika nucené migrace z antropologické perspektivy* [online]. In: . Plzeň, 2010 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/media/document/masnikova-h.pdf>

1.2.2 Migrant

Migranti se nerozhodli přestěhovat kvůli přímé hrozbě pronásledování nebo smrti, ale hlavně proto, aby si zlepšili svůj život, našli si práci, případně kvůli vzdělání, opětovnému spojení s rodinou nebo z jiných důvodů. Na rozdíl od uprchlíků, kteří se nemohou bezpečně vrátit domů, migranti takové překážky v návratu domů nemají. Pokud se rozhodnou vrátit domů, nadále mohou používat ochranu své vlády.¹⁷

1.2.3 Uprchlík

Uprchlíci jsou osoby prchající před ozbrojeným konfliktem nebo pronásledováním. Jejich situace je často tak nebezpečná a nesnesitelná, že překračují národní hranice a hledají bezpečí v okolních zemích, a tak se stávají mezinárodně uznávanými „uprchlíky“ s přístupem k pomoci od států, UNHCR a dalších organizací. Jsou uznáváni za uprchlíky právě proto, že vrátit se domů, je pro ně příliš nebezpečné a potřebují útočiště někde jinde. Odmítnutí poskytnout azyl má pro tyto lidi potenciálně smrtelné následky.

Uprchlíci jsou v mezinárodním právu definováni a chráněni.¹⁸

Rozdíl mezi definicí uprchlíka a migranta:

Tabulka č. 1. Rozdíl mezi definicí uprchlíka a migranta

Charakteristika	Uprchlík	Migrant
Motivace	Vytlačen	Přitahován
Zdroj	Útlak, strach	Vlastní aspirace
Země původu	Odmítnutí jí	Odmítl jí
Rozhodnutí	Nedobrovolné	Dobrovolné
Kontext	Ztráty, obavy	Očekávání a naděje
Návrat domů	Nemožný	Možný
Očekávání	Změna situace doma	Práce a vzdělání

Tab. 1 VIZINOVÁ, D., PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie: Psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. Praha: Portál, 1999. 96 s. ISBN 807178284X.

¹⁷ EDWARDS, Adrian. *Stanovisko UNHCR: „Utečenec“ alebo „migrant“ – Čo je správne?* [online]. 2015 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/stanovisko-unhcr-utecenec-alebo-migrant-co-je-spravne/>

¹⁸ Tamtéž

2 Charakteristika a analýza činnosti Výboru „Graždanskoje sodějstvije“

Výbor „Graždanskoje sodějstvije“ je regionální veřejná charitativní organizace pro pomoc uprchlíkům a nuceným migrantům.

2.1 Legislativní zakotvení

Organizace při plnění svých základních cílů a záměrů funguje na základě obecně uznávaných mezinárodních norem, ústavy Ruské federace, zákona o sdružování, občanského zákoníku Ruské federace, dalších zákonů a právních aktů Ruské federace a současných stanov.¹⁹

Hlavním zákonem upravujícím v současné době charitativní činnost je federální zákon „O charitativní činnosti a charitativních organizacích“, № 135-FZ.

V rámci dobrovolné charitativní činnosti rozumíme dobrovolnou aktivitu občanů a právnických osob. Předání materiálních nebo finančních prostředků, provádění prací, poskytování služeb a další podpory občanům nebo právnickým osobám, nezištně nebo za zvýhodněných okolností.

2.1 Historie Výboru

Organizace vznikla v roce 1990 v Moskvě.

Skupina lidí v Moskvě se rozhodla vytvořit nevládní organizaci na pomoc uprchlíkům, kteří patřili do prvního období „perestrojky“, a obětím arménských pogromů v Ázerbájdžánu po zhroucení Sovětského svazu. Nejprve organizace pomáhala hlavně nuceným migrantům: uprchlíkům, migrantům, kteří byli nuceni přijet do Ruska z jiných zemí, a osobám vysídleným v rámci země (vnitřním uprchlíkům). Od roku 2007 začali pomáhat také migrujícím pracovníkům.

¹⁹ Устав [online]. In: . Moskva, 2000 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://refugee.ru/wp-content/uploads/2014/07/Ustav1.pdf>

Postoj federálních a obecních úřadů k problémům migrantů se za posledních dvacet let změnil. Z nejdříve částečného uznání potřeby poskytovat veřejnou podporu migrantům došlo k úplnému opuštění tohoto problému.

Zákon „o uprchlících“ a „nucených migrantech“, který zavazuje stát poskytovat podporu nuceným migrantům, nefunguje. Státní sdružení pro migraci v současné době spíše brání migrantům v žádostech o azyl.

Současně zákony proti migrantům pracují velmi dobře. To je důvod, proč byla organizace založena. Výbor „Graždanskoje sodějstvije“ od začátku pomáhal při zlepšování vztahů migrantů s oficiálními strukturami.

2.2 Činnost Výboru²⁰

Výbor má zřízenou přijímací kancelář pro migranty a uprchlíky. Tato kancelář je základním prvkem činnosti organizace. Na těchto místech Výbor poskytuje konzultace ohledně problematických otázek, které zajímají migranty nebo uprchlíky, zejména ve věcech ohledně získání dočasného azylu v Rusku. Pracovníci pomáhají migrantům zapojit se do procesu podání a přijetí žádosti. Zaměstnanci výboru se nachází v neustálé interakci s různými vládními, nevládními a mezinárodními organizacemi.

Za rok 2015 navštívilo přijímací kancelář 1350 rodin (2276 lidí). Z nich bylo 1564 (68,7 %) žadatelů o azyl a uprchlíků, 39 lidí (1,7 %) osoby bez státní příslušnosti, 673 lidí (29,6 %) jiné kategorie migrantů.

Pracovníci Výboru poskytli 3369 konzultací, které se týkaly hlavně otázek azylu, legalizace a naturalizace v Rusku.

Výbor dále poskytuje právní pomoc. Spolupracuje s právníky sítě „Migrace a právo“, která je rozšířená po celém Rusku, a se společností „Memorial“, která je zaměřena na řešení právních záležitostí. Právníci zastupují uprchlíky u soudu a prosazují jejich zájmy, provádí expertizu vládních ustanovení a zákonů, podílejí se na vypracování sbírek zákonů, co se týče migrace.

²⁰ Opírám se o informace z webové stránky organizace (www.refugee.ru) a výroční zprávy pro rok 2015. Dostupné z: <http://refugee.ru/documents/rabota-komiteta-v-2015-godu/>

Dostat status uprchlíka nebo dočasný azyl může jen malá část uprchlíků v Rusku, a dokonce i uprchlíkům s právním postavením je ve skutečnosti odepřen přístup ke státní sociální podpoře. Legální zaměstnání je pro všechny uprchlíky téměř neřešitelným problémem. Vzhledem k tomu byl Výbor nucen částečně kompenzovat nedostatek státní integrační podpory a přístup k sociálním právům. Výbor poskytuje humanitární, zdravotní a další pomoc uprchlíkům, kteří se nacházejí v nejkritičtější situaci.

Humanitární pomoc od Moskvanů byla poskytnuta v podobě oblečení, obuvi, domácích potřeb.

Takovou pomoc v roce 2015 obdrželo 902 rodin, mnozí z nich se na organizaci obracely několikrát. Organizace poskytla žadatelům materiální pomoc z jiných projektů a soukromých darů. Celkem bylo za rok uděleno 261 příspěvků v celkové výši 4 543 638 rublů.

Dříve byla lékařská pomoc poskytována ve spojení s organizací „Lékaři bez hranic“. V roce 2015 obdržela organizace vlastní licenci a nyní ji může poskytovat sama.

V roce 2015 poskytla 2605 konzultací, vydala 235 doporučení ke speciálnímu vyšetření do jiných zdravotnických zařízení, 97 dětí poslala na očkování, 932 lidí obdrželo potřebné léky.

V ruských strukturách Federální migrační služby stále existuje mnoho porušování práv uprchlíků. Například v Petrohradě žadatelé nemají přístup do budovy odboru migrační služby a v Moskvě uprchlíky zadržují a posílají hned k soudu k rozhodnutí o trestu za porušení řádu o pobytu na území Ruské federace. V důsledku toho jsou někteří z uprchlíků vykázáni a mnoho dalších má strach z deportace a odmítají žádat o azyl. Tím se stávají nelegálními přistěhovalci.

Výbor v roce 2015 sestavoval stížnosti pro Federální migrační službu Ruska a pracovníci doprovázeli žadatele na oddělení pro migranty a uprchlíky Federální migrační služby. Na 103 podaných stížnostech Výbor obdržel převážně pozitivní reakce, ale ani tohle někdy nestačilo. Pracovníci také doprovázeli žadatele na úřady, aby se vůbec dostali na schůzku a aby je neodmítali přijmout.

Organizace se snaží zlepšit povědomí občanů o současné situaci migrantů a uprchlíků. S pomocí masmédií informují společnost o uprchlících. Kdo jsou, odkud k nám přicházejí a proč jsou nuceni zůstat. Snaží se změnit veřejné mínění o těchto problémech k lepšímu.

2.2.1 Projekty²¹

2.2.1.1 Všechny děti mají právo na vzdělání

Jediným právem, které měli legálně či nelegálně žijící uprchlíci v zemi, bylo právo na přístup ke vzdělání, které vycházelo z Ústavy Ruské federace a zákona № 153-FZ „O vzdělání“. V roce 2014 Ministerstvo školství Ruské federace vydalo nařízení, aby všichni rodiče dětí, které se zapisují do škol, předložili doklady o legálním pobytu v zemi a registraci. Tohle způsobilo, že mnohým dětem byl odepřen zápis a mnohé byly vyloučeny.

Pracovníci Výboru pomáhali konkrétním dětem se získáním přístupu ke vzdělání. Poskytovali rodičům konzultace, jednali s vedením škol a pomáhali sestavit stížnosti. V roce 2015 se 38 dětem podařilo s pomocí Výboru získat přístup ke vzdělání.

Děti, které nezískaly přístup ke vzdělání nebo nebyly připraveny se učit v běžné škole kvůli nedostatku znalostí ruského jazyka, organizace posílá do Střediska pro sociální adaptaci a vzdělání dětí uprchlíků.

2.2.1.2 Středisko pro sociální adaptaci dětí uprchlíků

Středisko pro sociální adaptaci dětí běženců je dobrovolnický projekt Výboru „Graždanskoje sodějstviye“, který od roku 1996 pomáhá dětem uprchlíků přizpůsobit se životu v Moskvě.

²¹ Opírám se o informace z webové stránky organizace (www.refugee.ru) a výroční zprávy pro rok 2015. Dostupné z: <http://refugee.ru/documents/rabota-komiteta-v-2015-godu/>

Dobrovolníci se věnují každému dítěti individuálně. Zaměřují se především na výuku ruského jazyka a matematiky. V posledních letech se stále častěji objevují děti, které nemluví rusky, a nemohou tedy navštěvovat školu. Dobrovolníci se snaží připravit je na výuku a pomoci s adaptací v novém městě a novém kulturním prostředí.

V roce 2015 centrum navštívilo 88 dětí z Afghánistánu, Sýrie, Střední Asie, Afriky a z Ukrajiny. S nimi pracovalo 65 dobrovolníků. Pěti dětem se s pomocí střediska podařilo dostat do školy.

2.2.1.3 Výuka práv a ruského jazyka pro migranty

Projekt odstartoval v listopadu 2014. Každoročně do Ruska přijedou miliony migrantů a uprchlíků. Negativní vztah Rusů k migrantům z nich dělá podřadnou skupinu. Takovým způsobem vzniká nežádoucí hierarchie ve společnosti.

Projekt umožňuje migrantům naučit se základy ruského jazyka, aby se mohli lépe integrovat do společnosti. Poskytuje informace o základních právech člověka, jakým způsobem budou svá práva bránit, o pravidlech komunikace s orgány činnými v trestním řízení, o způsobu podání žaloby k soudu, právech dětí na vzdělání atd. Poskytuje také kurzy znalosti práce s počítačem, kde se naučí základní ovládaní, aby si na internetu mohli vyhledat potřebné informace.

Projekt byl podporován americkou nadací NED, která se stala první zahraniční organizací uznanou v Ruské federaci jako „nežádoucí“.²² Tohle rozhodnutí vedlo k předčasnému ukončení projektu. V současné době projekt pokračuje za pomoci dobrovolníků, kteří vyučují dvakrát za týden.

²² STATEMENT ON RUSSIAN UNDESIRABLE ORGANIZATIONS [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.ned.org/national-endowment-for-democracy-statement-on-russian-undesirable-organizations/>

2.2.1.4 Právní a sociální pomoc pracovním migrantům

Projekt vznikl na konci roku 2007. Výbor rozšířil své aktivity na pracovní podmínky migrantů. Příčinou tomu bylo zneužívání migrantů k nuceným pracím bez mzdy nebo časté porušování práv migrantů.

Projekt se zaměřil na upoutání pozornosti společnosti k situaci pracovních migrantů a zlepšení postoje k nim. Dále na informování migrantů o tom, jak se nechat legálně zaměstnat a jak bránit svá práva. Projekt se také zaměřuje na dohled nad vládními institucemi, aby korektně vykonávaly své povinnosti ohledně ochrany práv migrantů. Snaží se o formování příznivějších podmínek v zákonech Ruska týkajících se pracovních migrantů.

Projekt byl financován prostřednictvím fondu „Otkrytoje obščestvo“, ale v roce 2015 projekt ztratil finanční podporu, protože fond byl uznán v Rusku jako „nežádoucí“. V současné době projekt pokračuje na základě práce dobrovolníků.

Pracovním migrantům bylo v roce 2015 poskytnuto více než 700 konzultací. Pracovníkům projektu se podařilo cestou jednání a soudních procesů vrátit migrantům nevyplacenou mzdu ve výši více než 1000 000 rublů.

Většina migrantů, která žádala o pomoc, byla z Uzbekistánu, na druhém místě byli migranti z Tádžikistánu a Kyrgyzstánu. Dále pák migranti z Ukrajiny, Moldávie, Arménie, Súdánu, Afghánistánu a z jiných zemí.

2.2.1.5 Pomoc obětem násilných trestných činů z nenávisti

Projekt byl zahájen 1. prosince 2011 a předčasně ukončen v roce 2015, protože hlavní sponzor, americký fond NED, byl uznán v Ruské federaci jako „nežádoucí“. Projekt pomáhal lidem, kteří se stali oběťmi napadení z důvodu rasové, národnostní nebo náboženské nenávisti. Projekt byl rozšířen po celé Moskevské oblasti. Výbor poskytoval obětem právní pomoc. Pokud oběti bylo ublíženo na zdraví, poskytoval zdravotní pomoc a potřebné léky. Pokud poškozená osoba ztratila pracovní způsobilost, mohla obdržet přiměřenou

humanitární pomoc. Ve zvláštních případech mohly poškozené osoby obdržet kompenzaci nákladů na dopravu.

Pracovníci prováděli monitoring trestných činů páchaných z důvodu rasové, národnostní nebo náboženské nenávisti v Moskvě a Moskevské oblasti a také sledovali, jakým způsobem masmédiá o těchto činech informují.

V roce 2015 se na Výbor obrátilo 18 obětí, na kterých bylo pácháno násilí z nenávistí. Nejčastějšími oběťmi byli uprchlíci ze Střední Asie, Afghánistánu, Afriky a další.

2. 4. Financování Výboru

V roce 2015 Výbor "Graždanskoje sodějstvije" obdržel více než 4 miliony rublů od soukromých dárců, včetně příspěvků od vedoucí Výboru Světlany Gannuškinové, která přispěla částkou 3,3 milionu rublů.

2. 5. Postavení ve společnosti

Uskutečněné aktivity naznačily, že činnosti Výboru se dostává veřejného uznání. Světlana Gannuškinová, předsedkyně Výboru „Graždanskoje sodějstvije“, v letech 2015 a 2016 získala několik ocenění. Jedním z těchto ocenění byla cena Jegora Gajdara „Za činnosti, které přispívají k formování občanské společnosti.“²³ Peněžní část prémie byla vynaložena na potřeby Výboru a materiální pomoc uprchlíkům a dalším migrantům. Další ocenění Pro Dignitate Humana udělilo Ministerstvo zahraničních věcí Polska.²⁴

V roce 2016 byla Světlana Gannuškinová nominovaná na Nobelovu cenu a získala švédské ocenění Right Livelihood Award. Tato cena se nazývá

²³ *Объявлены победители Премии Егора Гайдара 2015* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://award.gaidarfund.ru/articles/2446/>

²⁴ *Pro Dignitate Humana award goes to Civic Assistance Committee from Russia* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.msz.gov.pl/en/news/pro_dignitate_humana_award_goes_to_civic_assistance_committee_from_russia

„alternativní Nobelovou cenou“. Účelem tohoto ocenění je podporovat ty, kteří nabízejí praktické a poučné řešení nejnaléhavějších problémů současné doby.²⁵

Ruská vláda si nevšimá úspěchů Výboru „Graždanskoje sodějstvije“. Podmínky pro práci Výboru se v roce 2015 výrazně změnilo k horšímu.

Ministerstvo spravedlnosti Ruské federace se rozhodlo zařadit Výbor na seznam organizací, které vykonávají funkce zahraničního agenta.²⁶

Podle federálního zákona № 121-FZ „O změně některých legislativních aktů Ruské federace, včetně regulací činnosti neziskových organizací, které vykonávají funkce zahraničního agenta“, je zahraničním agentem osoba (fyzická nebo právnická), zastupující zájmy příkazce v zahraničí a je zapojena do politické činnosti příkazem cizího státu. Činnost těchto zahraničních agentů je omezována.

Uvedeme několik důvodů, proč si organizace nepřejí, aby byly označovány za zahraniční agenty. Problémů, které vznikají s přiřazením tohoto statusu, je několik. Jedním z nich je rozsáhlejší evidence a výkaz zpráv. To znamená práci navíc, která zabírá hodně času. S tím souvisí větší výdaje na zaměstnance. Dalším problémem je to, že zahraniční společnosti, které byly investory, začínají jednat opatrněji.²⁷ Některé z nich byly dokonce označeny jako „nežádoucí organizace“ v Rusku. Je to například organizace NED (The National Endowment for Democracy), prostřednictvím které Výbor realizoval řadu projektů. Analogické rozhodnutí bylo přijato i pro instituci „Otkrytoje obščestvo“. Dalším z důvodů je spolupráce s vládou, která se stává obtížnější.²⁸ S organizací dříve spolupracovala Federální migrační služba. Po té, co byla organizace prohlášena za zahraničního agenta, spolupráce byla přerušena. Federální migrační služba

²⁵ Svetlana Gannushkina [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.rightlivelihoodaward.org/laureates/svetlana-gannushkina/>

²⁶ "Гражданское содействие" признали "иностранным агентом" [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z:

http://www.bbc.com/russian/rolling_news/2015/04/150420_rn_nko_foreign_agent

²⁷ *Московский комсомолец: легко ли быть "иностранным агентом"*. 2015, (№117). 4 s. ISSN 1562-1987.

²⁸ Tamtéž

sdělila, že s organizací přestane spolupracovat, protože se nechce ocitnout ve špatném světle.²⁹

Tento pojem má hodně významů, ale vzhledem k tomu, že pojem zahraniční agent se používá pro špiony, má v ruském jazyce velmi negativní vnímání.

Od roku 2013, kdy začal zákon platit, probíhaly po celém Rusku kontroly NNO.

„Ruská federace má 654 nevládních organizací, jak se ukázalo nyní, které dostávají peníze ze zahraničí. Za první čtyři měsíce po přijetí příslušného zákona o účetnictví těchto organizací obdržely ze zahraničí 28 miliard 300 milionů rublů, to je téměř miliarda dolarů. Jedná se o organizace, které jsou zapojené do politické činnosti,“ sdělil Vladimir Putin v roce 2013, v rozhovoru pro německou společnost regionálních veřejnoprávních vysílatelů ARD.³⁰

Představitelé největších ruských neziskových organizací byli překvapeni výší rozpočtů, které prezident sdělil.

Elena Panfilova, generální ředitelka Transparency International v Rusku tvrdí, že informace, kterou sdělil Vladimir Putin, není pravdivá.³¹

Následně byla předána petice Vladimiru Putinovi. Největší nevládní organizace žádaly vysvětlení, odkud má prezident taková čísla. Celkem se podepsalo 66 zástupců NNO. Mezi podpisy byla také Světlana Gannuškinová zastupující Výbor „Graždanskoje sodějstvije“.³²

Existuje několik úhlů pohledu na problematiku tohoto zákona.

Podle The economist je ruský zákon považován za útok na občanskou společnost za účelem její diskreditace a vytvoření právních předpokladů pro její stíhání. V této souvislosti je ve znění zákona zvláštní pozornost věnována velmi

²⁹ Opírám se o informace z výroční zprávy pro rok 2015. Dostupné z: <http://refugee.ru/documents/rabota-komiteta-v-2015-godu/>

³⁰ *Интервью немецкой телерадиокомпании ARD* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/events/president/news/17808>

³¹ ВИНОГРАДОВ, Егор. *Финансирование НКО: правозащитники не нашли у себя миллиарда Путина* [online]. In: . Москва, 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.dw.com/ru/финансирование-нко-правозащитники-не-нашли-у-себя-миллиарда-путина/a-16730946>

³² *Обращение к Президенту РФ В.В. Путину о «миллиарде для НКО»* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.memo.ru/d/156440.html>

široké definici – „politická činnost“. Zákon stanoví každou veřejnou aktivitu jako politickou a požaduje, aby nezávislé nevládní organizace, které obdrží peníze ze zahraničí, byly označeny jako „zahraniční agenti“. Výrazem, který nese jasný odstín zrady.³³

S odkazem na video³⁴ se dají uvést názory několika představitelů organizací v Rusku. Hans-Gert Poettering, vedoucí německého politického fondu Konrad Adenauer Stiftung, vypovídal, že jejich organizace nedělá nic nezákonného, přesto jim vláda zabavila počítače. Poettering sdělil, že vláda předložila pouze jedno potvrzení, že na to má právo, ale nevysvětlila žádné skutečné důvody.

Podle vládního zmocněnce Německa pro lidská práva, Markuse Loeninga, Rusko samo sebe izoluje, odděluje se od Evropy a ostatního světa a snaží se umlčet každého, kdo bojuje za demokratické Rusko. Myslí si, že tohle je nepřijatelné.

V Kremlu politolog Sergej Markov tvrdí, že označování NNO za zahraniční agenty zvyšuje průhlednost. Organizace, které dostávají peníze ze zahraničí, se to snaží tajit a vystupují jako ruské NNO. Přitom jsou to takové organizace, které se snaží v Rusku o barevnou revoluci, tzn. nelegálně sesadit prezidenta atd.

Kontroly NNO už způsobily několik mezinárodních skandálů. Vedoucí představitelé několika nevládních organizací, předkládají státnímu zastupitelství žádosti o vysvětlení nezákonných činností auditorů. Proti kontrolám vystupuje vládní zmocněnec Ruska pro lidská práva Vladimir Lukin.³⁵

Rozhodnutí vlády zařadit Výbor „Grazhdanskoje sodějstije“ mezi zahraniční agenty začalo mít téměř okamžitě negativní dopad na schopnost interakce Výboru s orgány a občany v zájmech uprchlíků.

³³ *Putin's Russia: Repression ahead* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/europe/21578716-vladimir-putins-crackdown-opponents-protesters-and-activist-groups-may-be-sign-fragility>

³⁴ ВИНОГРАДОВ, Егор. *Финансирование НКО: правозащитники не нашли у себя миллиарда Путина* [online]. In: . Москва, 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.dw.com/ru/финансирование-нко-правозащитники-не-нашли-у-себя-миллиарда-путина/a-16730946>

³⁵ *Карта проверок НКО в России* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/24944469.html>

Tato skutečnost následně vedla ke ztrátě dlouhodobého a stálého sponzora charitativního fondu „Doroga vmestě“. V dubnu Majetková správa města Moskvy bez vysvětlení požádala o vyklizení prostor, které měla organizace v pronájmu za výhodných podmínek. Výbor je nyní nucen konat výuku na přechodných místech.

Mezinárodní společenství si cení práci Výboru a Světlany Gannuškinové. Vláda Ruska se proto domnívá, že Výbor pracuje právě pro mezinárodní společenství. Zahraniční agent je pro všechny organizace v Rusku potupným označením. Gannuškinová sama říká, že pro vládu je nejjednodušší zařadit organizaci na „černou listinu“. Jestliže Výbor zařadili mezi zahraniční agenty, svědčí to o tom, že svoji práci dělá dobře.³⁶

V roce 2012 Gannuškinová vystoupila z Rady prezidenta Ruska pro rozvoj občanské společnosti a lidských práv. Tvrdí, že doporučení a zkušenosti, které dávaly ještě prezidentu Dmitriji Medveděvovi, nebyly zohledňovány a nemyslí si, že by tomu tak někdy mělo být.³⁷

„Rozhodnutí vystoupit z Rady jsem udělala v roce 2012, když Dmitrij Medveděv oznámil, že on a Vladimir Putin jsou již dohodnuti, kdo bude příštím prezidentem. Byla to urážka pro občany a z voleb se stala fraška.“

„Situace v Rusku je katastrofální, protože v zemi jsou zcela zničeny všechny demokratické struktury řízení,“ prohlásila předsedkyně Výboru „Graždanskoje sodějstvije“.³⁸

Tato věta Světlany Gannuškinové může být sama o sobě dostatečně provokativní vůči vládním autoritám, aby mohly hovořit o Výboru jako o organizaci s politickými názory.

³⁶ ВЛАДИМИРОВ, Виктор. *Светлана Ганнушкина: да, мы агенты – беженцев, беременных женщин и их детей* [online]. In: . 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.golos-ameriki.ru/a/vv-interview-with-gannushkina/3522676.html>

³⁷ ОШАРОВ, Роман. *Светлана Ганнушкина: Путин не захотел бы спрашивать у меня совета* [online]. In: . 2012 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.golos-ameriki.ru/a/interview-with-svetlana-gannushkina-2012-05-02-149847595/664253.html>

³⁸ *Светлана Ганнушкина в проекте «Последние тридцать»* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://refugee.ru/materials/svetlana-gannushkina-v-proekte-poslednie-tridtsat/>

Výboru „Graždanskoje sodějstvije“ se dostává pomoci z mnoha stran. Zaprvé pomáhají obyčejní lidé. Dobrovolníci, kteří se účastní aktivit Výboru, přinášejí potřebné věci migrantům, poskytují jim bydlení a zaměstnání. Dále pomáhají Moskevská divadla, koncertní sály a muzea umožňují přistěhovalcům zdarma nebo se zlevněným vstupným se zúčastnit představení, koncertů a výstav. Sponzoři jejich projektů jsou ruské a zahraniční dobročinné organizace a nadace. Např. Norský helsinský výbor, Caritas France, Open Society Institute, Ford, Evropská komise, atd.

3 Charakteristika a analýza činnosti Organizace pro pomoc uprchlíkům

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) je nezisková, nevládní a humanitární organizace. Působí v Praze, Plzni a Brně. Cílem OPU je pomáhat migrantům a uprchlíkům na území České republiky, kteří jsou ve své vlasti pronásledováni z důvodu politického, náboženského nebo rasového, a také těm, kteří již v ČR používají práva azylu a dočasné ochrany.

3. 1 Legislativní zakotvení

Nový občanský zákoník přinesl změny, při kterých proběhly transformace. Občanská sdružení se transformovala na spolky a organizační jednotky sdružení se transformovaly na pobočné spolky. Tato změna se udála k 1. 1. 2014, kdy došlo ke zrušení účinnosti zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který poskytoval právní úpravu občanským sdružením do tohoto data.

3. 2 Historie organizace

Organizace byla založena v Praze v roce 1991. Nejdříve organizace vznikla jako občanské sdružení, ale od roku 2014 je spolkem podle občanského zákoníku.

3. 3. Činnost organizace

Mezi hlavní činnosti organizace patří poskytování bezplatného právního a sociálního poradenství žadatelům a dalším cizincům o mezinárodní ochranu v České republice. Organizace vlastní kanceláře ve třech městech – v Praze, Brně a Plzni. Svou činností ale zahrnuje celou ČR.

Organizace pomáhá klientům s běžnou komunikací se správními orgány či soudy. V případě potřeby je organizace schopná zajistit i tlumočnický překlad z různých jazyků.

Služba Odborné sociální poradenství je registrována od roku 2008. Podporuje a pomáhá uprchlíkům a cizincům všech věkových kategorií na jejich cestě k nezávislosti a samostatnosti, dále pomáhá orientovat se v právech a povinnostech a při jejich integraci do společnosti.

Organizace rovněž napomáhá k vytváření pozitivních vazeb mezi cizinci a majoritní společností.

Pracovníci sociálního poradenství pomáhají v oblastech vzdělávání (uznávání diplomů, vyhledávání vzdělávacích kurzů apod.), sociálního zabezpečení, zaměstnanosti (možnosti legálního zaměstnání, zpracování CV apod.), zdravotní péče (možnosti zdravotního pojištění, vyhledávání lékaře apod.), změny rodinné situace (narození dítěte, uzavření manželství apod.) a bydlení (informace o trhu s byty apod.).

V roce 2015 Organizace poskytla poradenství více než 3000 klientům.

Organizace pro pomoc uprchlíkům poskytuje terénní programy. Tato služba pomáhá se začleněním do společnosti a je poskytována na území celého Plzeňského kraje.

Cíle terénního programu na území Plzeňského kraje zahrnují aktivní vyhledávání a oslovování sociálně vyloučených cizinců, kteří nejsou schopni vlastními silami nepříznivou životní situaci zvládnout. Informování cizinců o dostupných službách a možnostech řešení nepříznivé životní situace, informování o jejich právech a povinnostech a plánování postupných kroků ke zlepšení situace a spolupráce při vlastní realizaci. Dále informování cizinců o trhu práce a možném začlenění.

Pracovníci si na každý měsíc stanoví místa v rámci Plzeňského kraje, která navštíví. V daném místě pak oslovují cizince (na nádražích, v obchodech, restauracích, na ubytovnách, na stavbách nebo na ulici). V Plzni v roce 2015 bylo osloveno 535 klientů. Nejvíce se s klienty řešily pobytové záležitosti, hledání nebo získání zaměstnání a státní sociální podpory.

Organizace poskytuje sociální službu Dům na půl cesty. Služba pomáhá plnohodnotně se začlenit do společnosti.

Cílovou skupinou jsou cizinci od 18 do 26 let bez rodinného zázemí či pocházející z nefunkčních rodin, kteří přicházejí z jiných pobytových středisek nebo integračních azylových zařízení Ministerstva vnitra České republiky.

Služba nabízí poskytnutí přechodného ubytování, nácvik sociálních dovedností, jako jsou např. hospodaření s penězi, organizování svého času a komunikace s úřady. Dále nabízí pomoc při hledání zaměstnání, vhodného následného ubytování, sociální a právní poradenství a sociální asistenci při doprovodech na úřady.

V roce 2015 službu využívali mladí lidé z Nepálu, Etiopie, Nigérie a Konga.

Služba Sociální rehabilitace je registrovaná od roku 2016. Posláním je vedení klientů k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti.

Služba informuje klienty o situaci na trhu práce. Pomáhá při vyhledávání zaměstnání, vytváření životopisů a motivačních dopisů. Nabízí pomoc s přípravou na pracovní pohovor. Poskytuje možnosti rekvalifikací a zvyšování kvalifikací.

Organizace pomáhá nezletilým bez doprovodu. Již od vzniku organizace pracovníci řešili případy nezletilých cizinců bez doprovodu zákonných zástupců na území ČR. Vzhledem ke specifikům práce v roce 2003 vznikl specializovaný tým složený z právníka a sociálního pracovníka. Specializovaný tým má nonstop telefonní krizovou linku, na kterou se mohou klienti obracet v případě nouze. V případě potřeby organizace zajišťuje pro klienty také tlumočnický.

OPU stálo při vzniku Zařízení pro děti-cizince v roce 2004, kam jsou nyní umísťováni všichni nezletilí bez doprovodu vyskytující se na území ČR a velmi blízce se zařízením spolupracuje. V současné době je OPU jedinou neziskovou organizací, která se systematicky věnuje této specifické skupině klientů.

Organizace poskytuje zahraniční pomoc. Od roku 2006 působí v Gruzii. Tam vznikl projekt Denní centrum pro seniory ve městě Khashuri. V roce 2015 bylo v centru 34 stálých klientů, kteří využívali denního pobytu ve stacionáři, zapojovali se do aktivizačního programu či využívali služeb prádelny a šicí dílny.

Nyní funguje také Centrum osobní hygieny, které seniorům a hůře pohyblivým občanům nabízí jedenkrát v týdnu službu dopravy na koupele a odvoz zpět domů.

Součástí Centra je půjčovna kompenzačních a rehabilitačních pomůcek, která nabízí seniorům, invalidům či osobám po úrazu invalidní vozíky, chodítka, berle, hole apod. Všechny poskytované služby jsou zpoplatněny.

OPU také provozuje hostel v Gruzii. V roce 2015 ho navštívilo 115 hostů z celého světa, kteří tam strávili 191 nocí. Hostel nabízí celkem 8 míst, ve dvou 2lůžkových a v jednom 4lůžkovém pokoji.

Organizace pořádá vzdělávací programy pro laickou i odbornou veřejnost a další aktivity zaměřené na podporu integrace cizinců. V současnosti organizace realizuje několik vzdělávacích multikulturních projektů pro základní školy. Nabízí studentské praxe a přednáškovou činnost. V roce 2015 organizací prošlo 10 stážistů z různých škol. Náplní praxe byly náslechy sociálního a právního poradenství, hledání zaměstnání a ubytování pro klienty, doprovody klientů na úřady atd. Organizace nabízí semináře pro pedagogy a semináře pro sociální pracovníky.

3.3.1 Projekty Organizace pro pomoc uprchlíkům³⁹

3.3.1.1 Projekt za posílení práv migrantů při práci

Projekt byl zahájen v roce 2014 a ukončen v roce 2016. Cílem tohoto projektu bylo posílení práv cizinců v oblasti zaměstnávání. Pracovněprávní poradenství bylo poskytnuto 215 cizincům ze 45 zemí světa. Během projektu byly monitorovány nejčastější případy porušování v oblasti pracovních vztahů (nevyplacené mzdy, pracovních povolení, nelegální práce atd.), na základě nichž byla vytvořena analýza ochrana práv migrantů při práci

³⁹ Opírám se o informace z webové stránky organizace (www.opu.cz) a výroční zprávy pro rok 2015. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

3.3.1.2 Integrační centrum Praha VI

Činnost projektu je plánována od roku 2016 do roku 2019. Projekt je financován v rámci národního programu Azylového migračního a integračního fondu.

Projekt realizuje několik organizací, jako např. Integrační centrum Praha o.p.s., Sdružení pro integraci a migraci o.p.s., Poradna pro integraci z.ú., Inbáze z.s., Organizace pro pomoc uprchlíkům z.s.

Cílovou skupinou projektu jsou cizinci ze třetích zemí. Projekt nabízí právní a sociální poradenství, kurzy českého jazyka, kurzy socio-kulturní orientace, pořádání integračních aktivit a bezplatné využití nabídky Informačního centra (informační servis, internet, knihovna, volné prostory).

3.3.1.3 Jsme lidé jedné Země

Projekt byl zahájen v roce 2016 a je financován EU, Evropskými strukturálními a investičními fondy.

Projekt je zaměřen na prevenci rasismu a xenofobie⁴⁰ skrze multikulturní výchovu ve školách. Výukový program má za cíl zvýšit informovanost žáků o sociálněprávním postavení migrantů v ČR a o zemích původu těchto migrantů. Během specifických aktivit ve výuce budou upevňovány a posilovány pozitivní postoje dětí k multikulturní společnosti, otevřen prostor k eliminaci xenofobie a možných projevů rasismu.

⁴⁰ Projev chování, který spočívá v nedůvěře, odporu a nepřátelství ke všemu cizímu.

3.4. Financování organizace

V roce 2015 byl provoz organizace financován ze zdrojů, které jsou uvedené v Tabulce č. 2. a Tabulce č. 3.

Tabulka č. 2. Financování OPU podle skupiny zdrojů

Skupina finančních zdrojů	Částka v českých korunách
Zahraniční zdroje	9 835 907
Dotace ze státního rozpočtu	3 038 653
Kraje a obce, nadace	2 871 158
Dary	2 556 643
Vlastní činnost	253 588
Úhrady klientů	99 800
Ostatní výnosy	52 110
Celkem	18 707 859

Zdroj: *Výroční zpráva 2015* [online]. In: . [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

Tabulka č. 3. Financování OPU podle zdrojů

Finanční zdroj	Částka v českých korunách
Evropský sociální fond (OPPA,OPLZZ)	3 496 209
Ministerstvo práce a sociálních věcí	2 991 014
Evropská komise	2 191 403
Azylový, migrační a integrační fond (AMIF), EIF	1 882 749
Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky	1 149 595
Nadace rozvoje občanské společnosti	1 144 963
Nadace Open Society Fund	768 077
Evropský uprchlický fond	710 522
Hlavní město Praha	361 000
Evropský návratový fond	329 678
Česká rozvojová agentura	200 000
Národní agentura pro evropské vzdělávací programy	169 494
Městská část Praha 14	146 800
Město Plzeň	80 824
Visegrad Fund	75 751
Ministerstvo vnitra	47 639
Dary	2 556 643
Vlastní činnost	253 588
Úhrady klientů	99 800
Ostatní výnosy	52 110
Celkem	18 707 859

Zdroj: *Výroční zpráva 2015* [online]. In: . [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

3. 5 Postavení ve společnosti

Organizace pro pomoc uprchlíkům nepatří k nejznámějším neziskovým organizacím v ČR (Člověk v tísni, Charita ČR atd.). Přesto je největší neziskovou organizací svého druhu v zemi.

Martin Rozumek (ředitel OPU) už několik let brání práva uprchlíků. Několikrát za rok hovoří ve veřejnoprávních médiích o problematice přijímání uprchlíků v Česku i ve světě. Často poukazuje na nepřátelské prostředí v Česku, jak ze strany politiků a zákonů, tak ze strany společnosti, která je hodně ovlivňována médii⁴¹. „Politici místo toho, aby vysvětlovali a uklidňovali situaci, tak ji využívají.“⁴²

Společnost je vůči uprchlíkům naladěna negativně. Rozumek upozorňuje, že si lidé nepřejí, aby Česko přijímalo uprchlíky, i když ještě žádného uprchlíka neviděli. Z pohledu mezinárodního práva uprchlíci v Česku prakticky nejsou. „My tady máme tak málo uprchlíků, že všechny neziskovky pomáhají mnohem víc cizincům, kteří se tu ocitli v nouzi. Jde hlavně o Ukrajince či Vietnamce,“ podotkl.⁴³

Rozumek si myslí, že problémem přijímání uprchlíků jsou spíše český rasismus a částečně též islamofobie, které jsou v naší společnosti zakořeněny.⁴⁴

Martin Rozumek kritizuje Českou republiku. Podle něho Česko očekává, že bude u nás migrační politiku podporovat a dotovat Evropská unie. Česko nevyvíjí potřebné aktivity a brání se přijímání uprchlíků. Zastává takový názor, že je potřeba vybudovat kvalitní azylové řízení a přijímat uprchlíky na základě kvót a

⁴¹ Martin Rozumek: *Pomáháme uprchlíkům a lidé nám vyhrožují!* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.impuls.cz/clanky/2015/10/martin-rozumek-pomahame-uprchlikum-a-lide-nam-vyhrozuji/>

⁴² HEJL, Jan. *Útoky na migranty budou přibývat, říká Rozumek. V Česku prožíváme uprchlickou hysterii bez uprchlíků* [online]. In: . 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/utoky-na-migranty-budou-pribyvat-rika-rozumek-v-cesku-proziv/r~18c6a252558a11e6a4100025900fea04/>

⁴³ *Žijí na úkor ostatních? Filip chce vědět, kolik dává stát neziskovkám na uprchlíky* [online]. In: . 2017 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/neziskovky-dostavaji-penize-od-statu-d85-/zpravy-domov.aspx?c=A170308_130110_In_domov_jho#utm_source=rss&utm_medium=feed&utm_campaign=ln_domov&utm_content=main

⁴⁴ ROZUMEK, Martin. *Uprchlické kvóty. A proč ne?* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/20435-uprchlicke-kvoty-a-proc-ne>

potom nechat uprchlíkům volnost pohybu jakou mají jiní občané EU v rámci Schengenu. Tím chce pomoci státům jako Německo, Švédsko, Řecko, Itálie, Nizozemsko a Rakousko.

OPU se podílela na vypracování zprávy „Vyhození ze dveří: Odepření přístupu k azylovému řízení ve východních členských státech EU (Pushed Back at the Door: Denial of Access to Asylum in Eastern EU Member States)“, která poukazuje na potíže žadatelů o mezinárodní ochranu, se kterými se setkávají na hranicích EU v zemích střední a východní Evropy. Tohle je v současné době jeden z nejdůležitějších problémů, kterým se organizace zabývá.

V České republice uprchlíky umístí do detencí. Detence se podobají vězení. Uprchlíci často ani nevědí, co udělali a proč je zavřeli. Tam se nachází až devět měsíců v nevyhovujících podmínkách bez poskytnutí právního poradenství, bez vycházek a často ve velkých počtech.⁴⁵ Navíc za pobyt v těchto zařízeních musejí zaplatit, pokud zůstanou i nadále na území ČR a požádají o azyl.⁴⁶ To je jeden z důvodů proč uprchlíci v Česku nechtějí zůstat a Česko se stává tranzitní zemí.

Zavírání do detencí zdůvodňuje česká vláda nutností dodržet zákon. Uprchlíci na území České republiky porušují zákon tím, že nemají platné vízum. Dokud nebude jejich žádost vyřízena, je nutností je do těchto zařízení umisťovat. Organizace s tím nesouhlasí. Je pravdou, že uprchlíci v ČR porušují zákony, ale Česká republika naopak porušuje jejich práva v detenčních zařízeních podle Evropské úmluvy „O ochraně lidských práv a základních svobodách člověka“. Porušuje mezinárodní právo, které má přednost před právem národním. Uprchlíci musejí být chráněni a musí jim být přiznaná celá řada práv podle

⁴⁵ *Výroční zpráva 2015: Organizace pro pomoc uprchlíkům* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.opu.cz/cs/kdo-jsme/>

⁴⁶ *Vysoký komisař OSN pro lidská práva vyzývá Českou republiku, aby přestala zadržovat migranty a uprchlíky* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/vysoky-komisar-osn-pro-lidska-prava-vyzyva-ceskou-republiku-aby-prestala-zadrzovat-migranty-a-uprchliky/>

Ženevské úmluvy a Evropské úmluvy „O ochraně lidských práv a základních svobod“.⁴⁷

Aby si mohli cizinci podat žádost o pobytové vízum v České republice a mohli se registrovat na ambasádách, měli by použít systém Visapoint. Bohužel tento systém není plně funkční, jak zdůraznil Martin Rozumek. Je to jedno z dalších úskalí současné integrační politiky v České republice.

Opu patří do konsorcia nevládních organizací na podporu cizinců na našem území. Členem je 18 subjektů. Posláním konsorcia je prosazovat migrační, azylovou a integrační politiku, která klade důraz na dodržování lidských práv a sociálně spravedlivé společnosti.

Organizace pro pomoc uprchlíkům v poslední době neustále dostává vyhrůžky. Už dvakrát dostala obálku s bílým práškem.

⁴⁷ *Martin Rozumek: Pomáháme uprchlíkům a lidé nám vyhrožují!* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://www.impuls.cz/clanky/2015/10/martin-rozumek-pomahame-uprchlikum-a-lide-nam-vyhrozuji/>

4 Komparace činností organizací a postavení ve společnosti

4.1 Činnosti organizací

Ve své práci porovnávám dvě nevládní neziskové organizace se zaměřením na migranty a uprchlíky. Výbor „Graždanskoje sodějstvije“ působí v Moskvě a Moskevské oblasti v Ruské federaci. Organizace pro pomoc uprchlíkům, působí po celé České republice.

Obě organizace jsou zaměřeny na pomoc migrantům a uprchlíkům, kteří se ocitli v dané zemi. Poskytují bezplatné právní a sociální poradenství a humanitární pomoc. Nabízí konzultace ohledně problematických otázek, které migranty a uprchlíky zajímají. V roce 2015 přijímací kancelář Výboru „Graždanskoje sodějstvije“ navštívilo 1350 rodin (2276 lidí). Pracovníci Výboru poskytli 3369 konzultací. OPU v roce 2015 poskytla poradenství více než 3000 klientům.

Na rozdíl od OPU Výbor dále poskytuje lékařskou pomoc.

Hlavní činnost Výboru je zaměřena na pomoc uprchlíkům při získání azylu v Rusku. Tím že Výbor spolupracuje s právníky, podílí se na vypracovávání sbírek zákonů týkajících se migrace. Pracovníci Výboru dále předkládají stížnosti na úřady a snaží se o spolupráci s vládou. S pomocí masmédií informují společnost o uprchlících a snaží se zlepšit povědomí občanů o současné situaci migrantů a uprchlíků.

Organizace pro pomoc uprchlíkům se hlavně zaměřuje na právní poradenství a zlepšení podmínek uprchlíků v detenčních zařízeních. Pořádají vzdělávací programy pro laickou i odbornou veřejnost.

Obě organizace se aktivně prezentují ve veřejnoprávních médiích, kde se snaží poukázat na současnou situaci a zlepšit negativní názor společnosti.

4.2 Projekty

Obě organizace připravují různé projekty. OPU často spolupracuje s jinými organizacemi na realizaci vybraných projektů. Zaměstnanci Výboru se také

nachází v neustálé interakci s různými vládními, nevládními a mezinárodními organizacemi, avšak projekty realizují samostatně.

Hlavní činnosti v projektech Výboru „Graždanskoje sodějstvije“ jsou zaměřeny na integraci a posílení práv uprchlíků. Mnoho projektů je zaměřeno na pomoc dětem. V projektech „Všechny děti mají právo na vzdělání, Středisko pro sociální adaptaci dětí uprchlíků a výuka práv a ruského jazyka pro migranty“, poskytují poradenství pro rodiče s dětmi ohledně zápisu do škol a výuku ruského jazyka.

V ruské společnosti je negativní vztah k migrantům, proto se organizace zaměřuje hlavně na to, aby se migranti naučili ruský jazyk. Tím se jim do společnosti podaří lépe integrovat a negativní vztah Rusů nebude tak velký. Organizace se také věnuje výuce práv migrantů. Aby se mohli lépe integrovat do společnosti, musejí být nezávislí a vědět na co mají právo.

Hlavní činnosti v projektech OPU jsou zaměřené na poskytování právního poradenství a integraci uprchlíků. Organizace se snaží o prevenci rasismu skrze multikulturní výchovu ve školách.

Obě organizace pomáhají pracovním migrantům, kde bývají často porušována práva ve mzdové oblasti. Výbor v roce 2015 poskytl přes 700 konzultací. OPU poskytla 215 konzultací.

OPU realizovala projekt Together. Byl vytvořen učební plán pro policisty poskytující návod ke zjišťování trestných činů z nenávisti a účinné reakci na ně. Výbor naopak poskytuje návod jak si počínat při trestných činech z nenávisti obětem napadení. Součástí je právní, humanitární, zdravotní pomoc a potřebné léky.

Obě organizace pracují na projektech, kterými pomáhají v zahraničí.

Výbor poskytuje všechny projekty bezplatně, na rozdíl od OPU, která má některé služby zpoplatněné (např. Denní centrum pro seniory v Gruzii, Centrum osobní hygieny).

4. 3 Potíže organizací

Jedním z největších problémů, se kterým se potýkají nevládní organizace v Rusku, je nefunkční systém pro přijímání uprchlíků a nevstřícnost vlády. Vládní orgány nedodržují práva uprchlíků, brání uprchlíkům již při podání žádostí a neposkytují uprchlíkům právní poradenství. Vláda nespolupracuje s organizacemi a každý rok víc a víc zpříšňuje zákony jak pro fungování organizací, tak pro uprchlíky. Od roku 2013 vydala zákon o „zahraničních agentech“, který poškozují jméno organizací, protože nese negativní význam.

Dalším problémem je vízová povinnost při výjezdu ze země. Uprchlíci, kteří nedostali azyl a ani status běžence nebo nechtějí zůstat v Rusku, nemohou vyjet ze země, protože nemohou opustit zemi bez víza. Tak se stávají nelegálními uprchlíky v Rusku.

Problémem je negativní společnost v Rusku, která si nepřeje vidět migranty a uprchlíky v zemi. Migranti a uprchlíci se tak často stávají terčem napadení.

V České republice je situace velmi podobná. Přestože většina uprchlíků je pouze tranzitující, Česká vláda neprojevuje pochopení pro tyto lidi. Největším problémem jsou tady detenční zařízení, do kterých jsou uprchlíci umísťováni. Tato zařízení ve většině případů nesplňují normy základních lidských práv, která jsou popsána v Evropské a Ženevské úmluvě. Právníci k nim mají ztížený přístup.

Dalším problémem, se kterým se organizace potýkají, je pomalý a nepružný systém pro přijímání uprchlíků.

Organizace OPU je zaměřená na boj proti xenofobii a rasové a národnostní nesnášenlivosti. Potýká se s problémy, jako je český rasismus a negativně zaměřená společnost. Podle Martina Rozumka, ředitele Organizace pro pomoc uprchlíkům, je to způsobeno většinou tím, že vláda je zaměřena negativně. Organizace obdržela dvakrát obálku s bílým práškem a každý týden jim přijde několik výhružek na e-mail.

S rozvojem migrační krize byly v ČR vytvořeny skupiny proti uprchlíkům, jako jsou např. Blok proti islamizaci, Islám v ČR nechceme atd.

Velká část veřejnosti ale Organizaci pomáhá. Organizace dostává kladné reakce od lidí, kteří jim děkují za jejich práci. Lidé pomáhají finančně, nabízejí ubytování a práci.

4. 5 Financování

OPU v roce 2015 obdržela celkovou částku ve výši 18 707 859 Kč, z toho 2 556 643 Kč byly dary. Informace o financování Výboru nelze dohledat. Organizace odmítla poskytnout přesnější informace a odkázala se na výroční zprávu. Podle tohoto dokumentu Výbor obdržel 4 miliony rublů (přibližně 1 774 000 Kč) jako dobročinný příspěvek. Je zřejmé, že Výbor dostává finance ze zahraničí, protože organizace byla označena jako „zahraniční agent“.

Od roku 2015 se Výbor potýká s finančními problémy. Organizace NED, která Výbor sponzorovala, byla prohlášena jako nežádoucí, proto byla finanční podpora z této strany ukončena.

Po porovnání výše dobročinných příspěvků se dá říct, že Organizace pro pomoc uprchlíkům je více podporována ze strany občanů a česká společnost je k migrantům a uprchlíkům vstřícnější.

4. 6 Postavení ve společnosti

Postavení ve společnosti nelze objektivně a jednoduše změřit. Proto jsem zvolila několik hledisek, ze kterých lze pohlížet na kvalitu a účelovost organizací. Zvolila jsme kritéria jako realizovaná pomoc, počet zaměstnanců, státní a nadnárodní spoluúčast, vystupování v médiích, pomoc ze strany veřejnosti a vstřícnost k poskytování informací veřejnosti. Ne všude se podařilo požadované údaje vysledovat.

Obě organizace jsou podobné. Hlavní činnost soustřeďují v přijímací kanceláři. Ročně poskytnou průměrně 3000 konzultací. Aktivně se zapojují do projektů.

V České republice působí více než 30 nevládních neziskových organizací, které pomáhají migrantům a uprchlíkům. Organizace pro pomoc uprchlíkům je jednou z největších svého druhu, zaměstnává 53 pracovníků. Přesné informace o Výboru „Graždanskoje sodějstvije“ nelze dohledat. Na přímý dotaz nesdělili jasnou odpověď.

Obě organizace spolupracují s vládními, nevládními a mezinárodními organizacemi a významně se prezentují ve veřejnoprávních médiích. Dostávají se tím do povědomí lidí a také poukazují na současnou situaci migrantů a uprchlíků. Světlana Gannuškinová se také snaží působit v politické činnosti ve prospěch práv migrantů a uprchlíků.

Obě organizace jsou podporovány veřejností. Jedná se hlavně o pomoc finanční. Výbor dostává humanitární pomoc a podporu ze strany státních podniků.

Výbor „Graždanskoje sodějstvije“ velmi rychle odpovídá na e-maily, i když neposkytuje všechny informace veřejnosti. Organizace pro pomoc uprchlíkům není v této činnosti tak vstřícná. Na opakované e-maily neodpovídala a v telefonickém rozhovoru odkázala na výroční zprávu.

Prezentace webové stránky u obou organizací je propracovaná, pochopitelná a transparentní.

Závěr

Následkem válek, porušováním lidských práv, přírodních katastrof a nedostatečného rozvoje v posledních letech své domovy opouští mnohem více lidí než kdykoliv předtím.

Mnohé země nejsou dostatečně připravené na velké počty migrantů hledajících azyl. Proto činnost nevládních neziskových organizací nahrazuje v rámci svých možností činnost vlády a je nezbytností pro zajištění práv a zlepšení životní situace uprchlíků.

Ve své bakalářské práci jsem srovnávala dvě organizace, které jsou zaměřeny na pomoc migrantům a uprchlíkům. Obě organizace se chovají náležitě moderně, využívají internetu a webových stránek k informování společnosti a ke své prezentaci před sponzory. Jejich chování může být vzorkem pro posouzení nevládních organizací v zemích působnosti.

Hlavní činnosti těchto organizací jsou velmi podobné. Patří mezi ně poskytování konzultací, právní a sociální poradenství uprchlíkům. Vzhledem k velikosti populace Ruska a Česka je množství poskytnutých úkonů, v absolutních hodnotách podobné, z čehož vyplývá, že česká organizace je aktivnější. Odůvodňuji to snadnějším působením nadnárodních i státních spolupracujících organizací a lepší viditelností OPU ve veřejnoprávních médiích. Přestože moje e-mailová komunikace s OPU vážla, neusuzuji, že nejsou vůči veřejnosti vstřícní. Komunikace s Výborem proběhla uspokojivě, ale jeho zástupci neměli zájem poskytovat bližší informace, zejména ohledně financování a počtů zaměstnanců a dobrovolníků.

Rozdíly v činnostech obou organizací jsou patrné z toho, že oproti OPU se zástupci Výboru více účastní v politickém dění. Ředitelka Výboru „Graždanskoje sodějstvije“ Světlana Gannuškinová byla členkou politické strany Jabloko. Tato strana je proevropská a liberálně zaměřená. S její podporou se pokoušela prosadit více práv pro migranty. Politická příslušnost Gannuškinové jednání s vládou neusnadňuje, spíše naopak.

Organizace pro pomoc uprchlíkům se více soustřeďuje na boj proti xenofobii, rasové a národnostní nesnášenlivosti. Proto se snaží informovat veřejnost

v rámci vzdělávacích aktivit o současné situaci, o tom odkud uprchlíci přichází a co je přimělo odejít z domova. Ředitel organizace, Martin Rozumek, poskytuje rozhovory v televizních a rádiových pořadech.

Obě organizace se potýkají s potížemi. V České republice se neřeší až tak politické problémy, ale hlavně finanční. To je celkově lépe řešitelné, protože finance jsou poměrně dostupné z dotací EU, od vlády České republiky a dobrovolných přispěvatelů.

Financování organizace v Rusku nelze z dostupných informací korektně vyhodnotit. Lze porovnat jen část, kde se jedná o financování veřejností. Z této části vyplývá, že česká veřejnost je s uprchlíky solidárnější. V Rusku se kromě nedostatků finanční podpory vyskytuje nevstřícnost až zaujatost proti působení nevládních organizací. Pokud by se zlepšily vztahy s vládou, bylo by snazší financování vylepšit.

Resumé

Понятие „миграция“ означает территориальное перемещение населения, сопровождающееся изменением места жительства. Миграции классифицируются: по направлению - на внешние и внутренние; по времени - на постоянные, временные, сезонные и маятниковые; по мотивами - на экономические, политические, социальные, экологические и другие; по реализации - на легальные и нелегальные. В зависимости от того, как происходит перемещение людей - по их собственному решению или независимо от него, миграция делится на добровольную и принудительную.

В настоящее время через границы различных государств проходят нескончаемые потоки беженцев и мигрантов. Многие страны не достаточно подготовлены для принятия большого числа мигрантов, ищущих убежище. Таким образом, деятельность НПО в пределах своих возможностей компенсирует затраты на работу правительства необходимую для защиты прав и улучшения положения беженцев.

В первой части своей дипломной работы я считаю важным определить, что означают такие понятия как некоммерческий сектор, некоммерческие организации, миграция, мигрант и беженец.

Понятие некоммерческий сектор имеет много синонимов: третий сектор, добровольческий, гражданский и неправительственный сектор. Используемые термины или не точные, или негативные, или ограниченные. Гражданский сектор является наиболее подходящим из всех перечисленных терминов, потому что в отличие от остальных терминов не имеет негативного оттенка и подчеркивает связь организации с гражданским обществом.

Гражданский сектор включает в себя частные организации, которые имеют институциональную структуру и некоммерческий характер. Приобретенные финансы используются на содержание учреждения, штата сотрудников и улучшения качества услуг. Они также имеют систему самоуправления и являются добровольными. Эти организации могут получить добровольную помощь от населения или добровольные денежные пожертвования.

Во второй части своей работы я описываю деятельность российской благотворительной организации - Комитета "Гражданского содействия", помогающей беженцам и мигрантам. Организация Комитет "Гражданское содействие" была основана в 1990 году в Москве. Основанием для создания некоммерческой организации послужили не действующие законы „О беженцах“ и „О вынужденных переселенцах“. При том, что антимигрантские законы всегда работали в полную силу. С момента своего создания организация содействовала налаживанию отношений между мигрантами и официальными структурами.

Деятельность организации имеет огромный спектр направлений. Главная деятельность базируется на работе общественной приемной, дающей консультации по различным юридическим и социальным вопросам. Помимо их сотрудники канцелярии предоставляют мигрантам и беженцам активное содействие в решении различных проблем. За 2015 год общественной приемной было предоставлено 3369 консультаций. С 2015 года организация имеет лицензию на предоставление медицинской помощи. Кроме этого Комитет оказывает гуманитарную помощь, в виде одежды, обуви, предметов домашнего обихода...

Комитет сотрудничает со средствами массовой информации (СМИ), пытаясь привлечь внимание общественности к проблематике мигрантов, информируя общественность о настоящей ситуации мигрантов, надеется изменить их негативное отношение.

Организация реализует различные проекты. Главная задача этих проектов - помощь детям мигрантов. Она заключается в облегчении их интеграции в обществе и получении доступа к образованию. Далее проекты направлены на помощь мигрантам в изучении русского языка, их прав и помощь жертвам нападений на почве ненависти.

Работа Комитета получает общественное признание. В 2015 и 2016 годах директор организации Светлана Ганнушкина получила премию Егора Гайдара, была номинированна на Нобелевскую цену, и достала цену Right Livelihood Award.

Правительство России игнорирует успехи организации. Министерство юстиции приняло решение включить Комитет в список организаций, выполняющих функции иностранного агента, так как Комитет принимает участие в политической деятельности и получает финансы из-за границы. Эту организацию финансируют российские и иностранные благотворительные организации и фонды такие как Норвежский Хельсинский Комитет, Caritas France, фонды Сороса, фонды Форда, Европейская Комиссия и др. Нам не удалось выяснить ничего конкретного о масштабах финансирования. Организация отказалась предоставить нам эту информацию, сославшись на годовой отчет, где видно что за 2015 год Комитет получил более чем 4 миллионов рублей только частных пожертвований. Данные об иностранных дотациях отсутствовали.

В третьей части я описываю деятельность чешской организации "Организация оказания помощи беженцам" (ОПБ). Она была основана в 1991 году в Праге. Сначала возникла как гражданское объединение, а с 2014 года, согласно новому Гражданскому кодексу, ее статус изменился на общество.

Организация имеет широкое поле деятельности. Главная задача организации - консультации по различным юридическим и социальным вопросам. За 2015 год было предоставлено более 3000 консультаций. Общественные приемные находятся в трех городах- Прага, Брно, Пльзень, но организация действует по всей стране. Кроме этого организация оказывает гуманитарную помощь, обеспечивает временное проживание иностранцам от 18 до 26 лет, потерявших родных и близких.

Организация предлагает образовательные программы для широкой публики и другие мероприятия, направленные на поддержку интеграции мигрантов и беженцев в обществе. Кроме того студентам предоставляется возможность стажировки.

Организация также старается наладить хорошие отношения между беженцами и обществом.

ОПБ реализует множество проектов. Они направлены на помощь мигрантам и беженцам. Главными направлениями являются - консультации по юридическим и социальным вопросам, помощь с интеграцией в обществе, изучение чешского языка, ориентация на рынке труда и другие....

Директор организации Мартин Розумек описывает в СМИ проблемы, возникающие при приеме беженцев как в Чешской Республике, так и за рубежом. Часто говорит о том, что в стране царит недружелюбная атмосфера. Негативное отношение возникает как со стороны политиков, так и со стороны общества, на которое сильное влияние оказывает СМИ.

В Чехии, после задержания, беженцы вынуждены пребывать в специальных учреждениях. Большой проблемой является то, что они в большинстве случаев, не соответствуют нормам основных прав человека, которые описаны в Европейской и Женевской конвенциях. Доступ к мигрантам и беженцам для сотрудников организации очень затруднен.

Мартин Розумек отмечает, что в Чешской Республике почти нет беженцев. Большинство некоммерческих организаций больше помогают иностранцам, которые оказались в беде.

„Организации оказания помощи беженцам“ в последнее время часто угрожают. На ее адрес уже дважды пришел конверт с „белым порошком“.

Организацию финансируют государственные и иностранные источники. В 2015 году организация получила в общем 18 707 859 миллионов чешских крон. Большинство финансов получила из-за границы - от Европейского социального фонда, Европейской комиссии и др. Частные пожертвования в 2015 году составляли 2 556 643 миллионов чешских крон.

В четвертой части я сравнивала работу двух рассматриваемых организаций.

Основные направления деятельности этих организаций очень похожи. Они включают в себя юридическую и социальную консультации для беженцев. В абсолютных показателях количество оказанных услуг - одинаковы. Но, учитывая, что численность населения России больше численности

населения Чехии, можем судить, что чешская организация более активна. Я считаю, что это вызвано более свободным сотрудничеством чешских организаций с транснациональными корпорациями и правительственными организациями, и лучшей видимостью „Организации оказания помощи беженцам“ в СМИ. В России в этом плане условия хуже.

В каких-то моментах деятельность Комитета отличается от деятельности ОПБ. Комитет по сравнению с представителями ОПБ, более активно участвует в политике. Этому способствует политическая деятельность Ганнушкиной, которая в свою очередь препятствует взаимодействию с правительством.

„Организация оказания помощи беженцам“ в большей степени сосредоточена на борьбу с ксенофобией, расовой и национальной ненавистью. Директор организации Мартин Розумек, дает интервью по телевидению и в радио, стараясь объяснить обществу сложную ситуацию мигрантов.

Обе организации вынуждены преодолевать различные трудности. В Чешской Республике основные проблемы - финансовые. Они решаются гораздо легче, поскольку финансирование является относительно доступным из субсидий ЕС, чешского правительства и добровольных доноров. В России, помимо отсутствия финансовой поддержки, существует неприветливость, которая граничит с предвзятостью против НПО со стороны государства. Если бы наладилась взаимосвязь с правительством, улучшилось бы и финансирование.

Финансирование российской организации из-за недостатка информации я не могу правильно оценить. Можно сравнить только суммы частных пожертвований. Сумма у чешской организации больше, из этого можно сделать вывод, что чешская общественность более солидарна с беженцами.

Seznam použité odborné literatury

1. BADE, K. J. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-559-5.
2. FRIČ, P. 2001. *Neziskový sektor v ČR*. Praha: Eurolex Bohemia.
3. SALAMON, L. M. *Partners in Public Service: government – nonprofit relations in modern welfare state*, 1. vydání. Baltimore: JohnsHopkinsUniversity, 1995. ISBN 0-8018-4962-4.
4. SALAMON, L. M., ANHEIER, H. K. a kol.: *Nástup neziskového sektoru, mezinárodní srovnání (The Emerging Sector Revisited)*. Přel. Aleš Dočkal. Praha: Agnes, 1999. ISBN 80-902633-1-3
5. SKOVAJSA, M. a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010, ISBN 978-80-7367-681-0.
6. VIZINOVÁ, D. a PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD): psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. Praha: Portál, 1999. ISBN 807178284X.
7. *Московский комсомолец: легко ли быть "иностранным агентом"*. 2015, (№117). Str. 4. ISSN 1562-1987.
8. РЫБАКОВСКИЙ, Л. *ДЕМОГРАФИЧЕСКИЙ ПОНЯТИЙНЫЙ СЛОВАРЬ*. Москва: ЦСП, 2003. Str. 45. ISBN 5-98201-007-3.

Internetové zdroje

9. *The International Classification of Non-profit Organizations* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.statcan.gc.ca/pub/13-015-x/2009000/sect13-eng.htm>
10. *Eurostat statistics explained: Statistika migrace a migrující populace* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/cs
11. EDWARDS, A. *Stanovisko UNHCR: „Utečenec“ alebo „migrant“ – Čo je správne?* [online]. 2015 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/stanovisko-unhcr-utecenec-alebo-migrant-co-je-spravne/>
12. DRBOHLAV, D. *Hlavní důvody a důsledky mezinárodní migrace obyvatelstva* [online]. 1994 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://geography.cz/sbornik/starsi-clanky-ze-sborniku-cgs-1994-ke-stazeni-318/>
13. HEJL, J. *Útoky na migranty budou přibývat, říká Rozumek. V Česku prožíváme uprchlickou hysterii bez uprchlíků* [online]. In: . 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/utoky-na-migranty-budou-pribyvat-rika-rozumek-v-cesku-proziv/r~18c6a252558a11e6a4100025900fea04/>
14. *Martin Rozumek: Pomáháme uprchlíkům a lidé nám vyhrožují!* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.impuls.cz/clanky/2015/10/martin-rozumek-pomahame-uprchlikum-a-lide-nam-vyhrozuji/>
15. MASNÍKOVÁ, H. *Problematika nucené migrace z antropologické perspektivy* [online]. In: . Plzeň, 2010 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/media/document/masnikova-h.pdf>
16. ROZUMEK, Martin. *Uprchlické kvóty. A proč ne?* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/20435-uprchlicke-kvoty-a-proc-ne>
17. *Slovníček pojmů: Slovníček základních pojmů z oblasti migrace. Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
18. SPĚVÁČKOVÁ, M. *Rozumek: Česká cizinecká policie na letišti brání lidem ve vstupu do azylového řízení* [online]. In: . 2017 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://m.rozhlas.cz/plus/dnesniplus/zprava/rozumek-ceska-cizinecka-policie-na-letisti-brani-lidem-ve-vstupu-do-azyloveho-rizeni--1692378>
19. *Stanovy (Устава)* [online]. In: Moskva, 2000 [cit. 2017-03-22]. Dostupné z: <http://refugee.ru/wp-content/uploads/2014/07/Ustav1.pdf>
20. *Vysoký komisař OSN pro lidská práva vyzývá Českou republiku, aby přestala zadržovat migranty a uprchlíky* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/vysoky-komisar-osn-pro-lidska-prava-vyzyva-ceskou-republiku-aby-prestala-zadrzovat-migranty-a-uprchliky/>
21. *Žijí na úkor ostatních? Filip chce vědět, kolik dává stát neziskovkám na uprchlíky* [online]. In: . 2017 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/neziskovky-dostavaji-penize-od-statu-d85-/zpravy-domov.aspx?c=A170308_130110_In_domov_jho#utm_source=rss&utm_medium=feed&utm_campaign=In_domov&utm_content=main
22. *Pro Dignitate Humana award goes to Civic Assistance Committee from Russia* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z:

- http://www.msz.gov.pl/en/news/pro_dignitate_humana_award_goes_to_civic_assistance_committee_from_russia
23. *Putin's Russia: Repression ahead* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/europe/21578716-vladimir-putins-crackdown-opponents-protesters-and-activist-groups-may-be-sign-fragility>
 24. *STATEMENT ON RUSSIAN UNDESIRABLE ORGANIZATIONS* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.ned.org/national-endowment-for-democracy-statement-on-russian-undesirable-organizations/>
 25. ВИНОГРАДОВ, Е. *Финансирование НКО: правозащитники не нашли у себя миллиарда Путина* [online]. In: . Москва, 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.dw.com/ru/финансирование-нко-правозащитники-не-нашли-у-себя-миллиарда-путина/a-16730946>
 26. ВЛАДИМИРОВ, В. *Светлана Ганнушкина: да, мы агенты – беженцев, беременных женщин и их детей* [online]. In: . 2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.golos-ameriki.ru/a/vv-interview-with-gannushkina/3522676.html>
 27. *"Гражданское содействие" признали "иностранным агентом"* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: http://www.bbc.com/russian/rolling_news/2015/04/150420_rn_nko_foreign_agent
 28. *Интервью немецкой телерадиокомпании ARD* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/events/president/news/17808>
 29. *Карта проверок НКО в России* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.svoboda.org/a/24944469.html>
 30. *Обращение к Президенту РФ В.В. Путину о «миллиарде для НКО»* [online]. In: . 2013 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.memo.ru/d/156440.html>
 31. ОШАРОВ, Р. *Светлана Ганнушкина: Путин не захотел бы спрашивать у меня совета* [online]. In: . 2012 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.golos-ameriki.ru/a/interview-with-svetlana-gannushkina-2012-05-02-149847595/664253.html>
 32. *Светлана Ганнушкина в проекте «Последние тридцать»* [online]. In: . 2015 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://refugee.ru/materials/svetlana-gannushkina-v-proekte-poslednie-tridtsat/>
 33. ЮДИНА, Т. *МИГРАЦИЯ: СЛОВАРЬ ОСНОВНЫХ ТЕРМИНОВ: Международная миграция населения* [online]. Москва: РГСУ, 2007 [cit. 2017-03-12]. ISBN 978-5-7139-0526-2. Dostupné z: <http://yanko.lib.ru/books/cultur/yudina-migraciya-slov-term-2007-a.htm>

Ostatní zdroje

Zákon č. 586/92 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Federální zákon № 273-FZ „O vzdělání“

Federální zákon № 135-FZ, „O charitativní činnosti a charitativních organizacích“

Federálního zákonu № 121-FZ „O změně některých legislativních aktů Ruské federace, včetně regulací činnosti neziskových organizací, které vykonávají funkce zahraničního agenta“

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozdíl mezi definicí uprchlíka a migranta

Tabulka č. 2: Financování OPU podle skupiny zdrojů

Tabulka č. 3: Financování OPU podle finančních zdrojů

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Liubov Bobylkova

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Srovnání českých a ruských nestátních neziskových organizací se zaměřením na pomoc migrantům

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jitka Komendová, Ph.D.

Počet znaků: 81 809

Klíčová slova: Organizace pro pomoc uprchlíkům, Výbor, nestátní nezisková organizace, uprchlík, migrant, poradenství, činnost, služba

Charakteristika: Cílem bakalářské práce je představení dvou nevládních neziskových organizací, které působí v oblasti migrace a uprchlictví, definování čím a v jaké míře přispívají svojí činností a porovnání dvou vybraných organizací, působících ve dvou zemích - České republice a Rusku. Na závěr stanovení shody a rozdílů vybraných organizací.

ANNOTATION

Name and surname: Liubov Bobylkova

Name of department and faculty: Department of Slavonic Studies, Faculty of Arts, Palacký University Olomouc

Name of thesis: Comparison of Czech and Russian non-profit organizations which focused on migrant's support

Supervisor: Doc. Mgr. Jitka Komendová, Ph.D.

Number of symbols: 81 809

Key words: Organization for Aid to Refugees, committee, non-governmental organization, migrant, refugee, consultancy, service, activity

Characteristics: The aim of the thesis is the introduction of two non-governmental organizations working in the field of migration and refugees, defining what and how much they contribute their activities and comparison of two selected organizations operating in the two countries - in the Czech Republic and Russia. At the end is determination sameness and difference of selected organizations.